

Znaczenie doboru gatunków roślin obcego pochodzenia w zieleni urządzonej i kontrola ich rozprzestrzeniania się poza uprawę.

Teresa Nowak, Uniwersytet Śląski

Jednym z kluczowych zagrożeń dla rodzimej różnorodności gatunkowej flory oraz dla zachowania charakterystycznej struktury zbiorowisk roślinnych jest zadomawianie się gatunków obcego pochodzenia wprowadzonych pierwotnie dla celów ozdobnych, a rozprzestrzeniających się wtórnie poza uprawę. Część z tych roślin, osiągając sukces kolonizacyjny zaliczona została do grupy gatunków inwazyjnych. Dlatego też dobór gatunków stosowanych w urządzeniu terenów zieleni ma duże znaczenie dla szeroko pojętej ochrony przyrody. W oparciu o opracowanie „*Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych*” (Tokarska-Guzik i in. 2012) przedstawiono charakterystykę wybranych gatunków roślin wykorzystywanych dla celów ozdobnych, a zaliczonych do inwazyjnych w skali kraju, regionu oraz lokalnie. Są to rośliny, których należy unikać w kompozycjach typu zieleni urządzonej. Wśród roślin drzewiastych przykładami takich roślin są: *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Amelanchier spicata*, *Celastrus orbiculatus*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Padus serotina*, *Parthenocissus inserta*, *Quercus rubra*, *Rhus typhina*, *Robinia pseudoacacia* oraz *Spiraea tomentosa*. Natomiast jako przykłady roślin zielnych z tej grupy roślin użytkowych wymienić należy: *Aster novi-belgii*, *Aster xsalignus*, *Echinocystis lobata*, *Impatiens glandulifera*, *Lysimachia punctata*, *Reynoutria* spp. *Rudbeckia laciniata*, *Solidago* spp. Cechy wspólne prezentowanych gatunków roślin, które decydują o ich inwazyjności dotyczą przede wszystkim mechanizmów rozmnażania i rozprzestrzeniania się. Te właśnie cechy powinny być w pierwszej kolejności analizowane w przypadku wprowadzania nowych roślin ozdobnych obcego pochodzenia do uprawy, w celu wyeliminowania dalszego dopływu potencjalnie inwazyjnych taksonów roślin. Należy podkreślić, że podstawą kategoryzacji roślin ozdobnych obcego pochodzenia pod względem ich potencjalnego zagrożenia dla rodzimej różnorodności gatunkowej jest wiedza dotycząca cech z zakresu biologii i ekologii gatunku. W Polsce wiedza ta jest wciąż fragmentaryczna. Szczegółowe badania prowadzone według jednolicie przyjętego wzorca, nie tylko przyczynić się mogą do użycia właściwych metod ograniczania i zwalczania uciążliwych „uciekierów”, ale także do prowadzenia skutecznych akcji prewencyjnych. Wraz z gromadzeniem danych o rozmieszczeniu i zasobach poszczególnych taksonów należy je potraktować jako istotny element kontroli rozprzestrzeniania się roślin poza uprawę. Kolejnym ważnym zadaniem w tym przypadku jest analiza oferty handlowej szkółek ogrodniczych i sklepów internetowych pod kątem gatunków niepożądanych oraz

rozpowszechnianie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z ich wprowadzania do uprawy. Aktualnie przeprowadzona kwerenda wykazów oferowanych roślin ozdobnych w ponad 20 szkółkach ogrodnich wykazała obecność części gatunków inwazyjnych, w tym przede wszystkim roślin drzewiastych zaliczonych do tej grupy. Jednocześnie alternatywą dla wprowadzania gatunków obcego pochodzenia mogą być odmiany ozdobne roślin rodzimych. Ponadto, w dobie rozwijającej się biotechnologii roślin użytkowych można oczekiwać otrzymywania odmian o ściśle określonych cechach, w tym także odnoszących się do mechanizmów rozmnażania.